

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

**ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ:
СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 березня 2025 р.

Запоріжжя • 2025

УДК 633

ББК 41/42

Рекомендовано до друку вченою радою

Інституту олійних культур Національної академії аграрних наук України

(протокол № 5 від 21 квітня 2025 р.)

Олійні культури: сьогодення та перспективи. Збірник тез Міжнародної наукової інтернет-конференції (26 березня 2025 р.). Запоріжжя. ІОК НААН, 2025. 148 с.

Викладено матеріали наукових досліджень, виконаних вченими науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів різних країн з питань селекції, насінництва, генетики, фізіології, біотехнології, рослинництва, землеробства, механізації, переробки та економіки олійних культур. Видання представляє інтерес для науковців, викладачів, аспірантів, студентів аграрних і біологічних вузів та сільгоспвиробників.

Автори опублікованих тез доповідей відповідальні за патентну чистоту і точність наведених фактів, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення даних, які не підлягають публікації у відкритих засобах масової інформації.

© ІОК НААН, 2025

УДК 631.524.2:633.854

О. В. СИДЯКІНА, канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри рослинництва та агроінженерії

О. В. СОЛОВЙОВ, здобувач наукового ступеня доктора філософії
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький, Україна

E-mail: sydiakina_o@ksaeu.kherson.ua

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

Соняшник є провідною олійною культурою в Україні, займаючи провідні позиції у структурі посівних площ та експорті олійних культур. Висока економічна рентабельність вирощування, значний попит на соняшникову олію на світовому ринку та роль галузі у продовольчій безпеці країни зумовлюють актуальність дослідження сучасного стану виробництва цієї культури.

В останні роки виробництво соняшнику в Україні зазнає впливу низки чинників, серед яких зміни клімату, військові дії, зміни у структурі землекористування, впровадження нових технологій вирощування та державна аграрна політика. Коливання цін на аграрну продукцію та логістичні труднощі також впливають на прибутковість вирощування соняшнику та конкурентоспроможність вітчизняних виробників на міжнародному ринку.

Відповідно до даних Державної служби статистики України (<https://www.ukrstat.gov.ua/>), у 2000 р. площі посівів соняшнику становили 2943 тис. га, а вже у 2003 р. різко зросли до 4001 тис. га. Подальші роки демонструють нестабільний, але загалом зростаючий тренд. З 2010 року спостерігається стійке збільшення посівних площ з абсолютним максимумом у 2021 р. (6622 тис. га), що пов'язано з інтенсифікацією агровиробництва та сприятливими ринковими умовами. У 2022 році площі знизилися до 5293 тис. га, а у 2023 році – до 5220 тис. га. Основним фактором такого зниження стали військові дії, окупація частини територій, економічні труднощі та проблеми з логістикою.

У 2000 р. обсяги виробництва соняшнику в Україні становили 3,457 млн тонн, надалі вони поступово зростали і у 2006 р. досягли значення 5,324 млн тонн, у 2011 р. – 8,671 млн тонн, а рекордний максимум зафіксовано у 2021 р. – 16,392 млн тонн. Скорочення посівних площ, пов'язане з активними військовими діями, обумовило зниження обсягів виробництва у 2022 р. до 11,329 млн тонн, з частковим відновленням у 2023 р. – 12,760 млн тонн. Попри окремі коливання, за останні 23 роки виробництво соняшнику значно зросло, що свідчить про стратегічну важливість цієї культури для аграрного сектору України.

Багато в чому це пов'язано зі значним зростанням урожайності. Показники урожайності демонструють тенденцію до зростання протягом усього аналізованого періоду. Якщо у 2000 р. середня врожайність становила лише 1,22 т/га, то у 2010 р. вона підвищилася до 1,50 т/га, а у 2013 році – до 2,17 т/га. Найвищі показники врожайності зафіксовано у 2019 та 2021 рр. – 2,56 та 2,46 т/га відповідно. У 2023 р. урожайність соняшнику в Україні становила 2,45 т/га, що перевищило середній показник у світі (1,94 т/га) та країнах Америки (1,97 т/га). Водночас цей показник також вищий, ніж середньоєвропейський (2,06 т/га), що свідчить про високу ефективність вирощування культури в Україні порівняно з іншими країнами Європи. Це стало можливим завдяки впровадженню сучасних агротехнологій, покращенню якості посівного матеріалу та оптимізації системи удобрення.

Таким чином, дослідження сучасного стану виробництва соняшнику дозволяє оцінити рівень технологічного забезпечення, продуктивність вирощуваних сортів і гібридів, вплив агрокліматичних умов на врожайність, а також визначити перспективи розвитку галузі. Аналіз основних закономірностей та викликів у сфері вирощування соняшнику сприятиме розробці ефективних стратегій підвищення його виробництва, оптимізації агротехнологій і забезпеченню стабільності галузі в умовах змінних економічних та природних факторів.